

Ne vienmēr vajag slavenu vārdu, lai pasākums būtu izdevies

Saruna ar Jāni Jansonu — kultūras cilvēku no matu galiņiem līdz papēžiem

Jānis Jansons ir Latvijas Kultūras akadēmijas Latvijas Kultūras koledžas pasniedzējs, mūzikas izdevniecības "P3lican" vadītājs, radio "NABA" raidījuma "Vārnu laiks" producents, koncertu rīkotājs, mākslas centra "Noass" pasākumu menedžeris, apvienības "Apziņas parazīti" dalībnieks. Vienā vārdā sakot — kultūras cilvēks no matu galiņiem līdz papēžiem. Jānim ir saistība arī ar mūsu novadu — viņš ar saviem studentiem Kokneses parkā gada tumšākajos mēnešos aicināja doties noskaņu pastaigā pa Kokneses parka izgaismotajām takām, kur bija apskatāmi vides objekti un instalācijas. Savukārt nesen viņš Koknesē lasīja lekciju par kultūras lomu pilsētvides attīstībā. Turklāt te dzīvo arī viņa ģimene. Mūsu saruna — par un ap kultūru.

INĀRA SUDARE

Pagaidām — rāmi un raiti

— Vai šodienas apstākļos viegli būt kultūras cilvēkam? Vai nav tā — deviņi amati, desmitais bads?

— He, he! Labs jautājums. Deviņi amati — ir tā, ka ir dienas darbs un vakara darbs. Dienas — studenti, lekcijas, vakara — koncerti. Reizēm ir nogurdinoši, bet tā ir darba specifika. Ir dažādi saviesīgie pasākumi, kāzas, korporatīvie vai lieli koncerti, kas ienes vienā vakarā vairāk naudas kā akadēmijas alga. Ironiski, bet lekcijas ir vairāk izaicinājums un hobijs. Pārējais — profesionāls sports.

Vasarā, kad atsākās aktīvā sezona, — ļoti, ļoti izjuta, ka trūkst cilvēku, kas saprot, zina, māk un prot. Šaubu nav, visi izjutīs šo vēl labu laiku. Trūkst pedagogu, trūkst skaņotāju, gaismotāju, trūkst bārmēņu, un trūkst darba roku vispār. Esmu sev jautājis daudzas reizes — kāpēc to daru, un vai nevajag kaut ko mainīt dzīvē? Un gan jau turpināšu jautāt sev. Pagaidām — rāmi un raiti.

Katram jādara tas, kas patīk, padodas un sagādā prieku. Savulaik aizgāju no labi apmaksāta darba pašā Vecrīgas centrā. Biju mazliet izsmēlis sevi un vairs negāju uz darbu ar prieku. Pagāja divi, trīs gadi, līdz saņēmāms pateikt — paldies, esmu gatavs ielēkt nezināmajā rītdienā. Un forši, ka tā. Grūtajos brīžos vienmēr pie rokas ir ģimene, kas atbalsta, pabaksta un iedod spēkus turpināt.

Saplēš driskās kalendārus

— Kas pie tevis pandēmijas laikā

JĀNIS JANSONS: "Jebkāda mazā izpausme — māksla, mūzika, teātris, dzeja, dziesma — raisa emocijas, darbina prātu un ir jauns iemesls parunāt par ko citu, nevis atreferēt ziņas, nopūsties un nokārtu galvu nezin ko gaidīt."

vairāk ciemojās — depresija vai radošums?

— Sākumā depresija. Dusmas. Bezcerība. Nu tā, ka biju gatavs iet griezt sieru "rimčika" noliktavā (nekas slikt, protams, tas nav). Divreiz saplēsu driskās kalendārus. Divus gabalus. Pirmajā vilnī un otrajā. Bija izaicinoši, nogurdinoši un demotivējoši pārplānot koncertus, biļetes, lidojumus, atcelt, pārceļt, nezinot, vai daru to ķeksīša pēc vai tiešām notiks. Nogurdinoši. Toties, ja pirmo brīdi uztvēru — ou, forši, atvaļinājums, tad nākamajos jau vajadzēja pielāgoties apstākļiem un mēklēt jaunus risinājumus. Visa tā tiešsaistes padarīšana ir risinājums īstermiņā, protams, labi, bet, ja izpaliek socializēšanās un klātie — cilvēkiem tik ļoti vajadzīga lieta —, viss paliek baisi drūmi. Ir ļoti daudz stāstu par ģimenēm, kas pašķīrās, jo beidzot dzīvoja kopā dienu no dienas, izteikti daudz pašnāvību visās vecuma grupās. Tās viss kopumā ļoti demotivēja. Pamazām, pamazām. Beidzot apdarīju mājiņas, kas jau sen bija atliktas, grāmatas un mūzika, pastaigas (Koknesē ir tikpat skaistas ainas kā Norvēģijā), un ļoti daudz gulēju.

Kultūras maratons

— Viens no taviem pienākumiem ir koncertu rīkošana. Kādus esi šogad sarīkojis, un vai interese par tiem bija?

— Jū! Šogad bija varens skrējienis un kultūras maratons. Šis gaids bija visintensīvākais no visiem. Četras dienas no vietas, reizēm visa nedēļa vienos notikumos, pasākumos. Ļoti intensīvi. Visos virzienos un veidos. Dinamika mežonīga. Tā sajūta — bet kas bija pagājušajā nedēļā? Un jāskatās kalendārā, jo atceries

pēdējos divus. Pirmais vilnis — urrā, brīvība, un viss notiek. Parāli meklējot komandu un aizvietotājus, jo ļoti grūti bija iestartēties pa jaunam. It kā visu zini, māki, bet divus gadus esi veģetējis. Mazliet varēja just, ka visur viss notiek paralēli, cilvēki sašķēlas grupās, kurp dosies. Visa pilseta dun. Visur viss notiek. Ir mazs atbirums, kam ir forši mājās un nevajag kultūru vai sabiedrību, kas arī nav slikti. Mainījies mazliet arī patēriņš un ieradumi. Vieni paspēj vienā vakarā pat divus koncertus apmeklēt, citi nopērk biļeti un visu koncerta laiku pavada terasē sarunās ar sen nesatiktiem draugiem. Pārējināts periods, bet ļoti jauki. Liela daļa bija izslāpusi pēc šī visa. Arī es. Beidzot notika daņu "Of The Wand And The Moon" koncerts, kuru es un apmeklētāji gaidīja divus gadus. Emocionāls bez gala. Kanādas "Big Brave", Ņujorkas "Imperial Triumphant" bija tikpat spēcīgs, pašmāju "Tesa" divus vakarus no vietas. Šie ir tie, kas palikuši atmiņā ļoti spēcīgi. Jauniešu veidotais "Forest" festivāls netālu no Jelgavas un "Laba Daba" arī bija superskaisti. Hm, manā topiņā noteikti jāieliek arī Grieķijas prezidentes vizīte Latvijā. Mākslas centrā "Noass" notika Grieķijas mākslinieku izstādes atvēršana — piedalījās vēstnieki, Latvijas prezidents un Grieķijas prezidente. Bija iespaidīgi. Smokings darbā — lieta, no kā ļoti izvairos, bet šī bija tā reize, kad vajag.

Kaut kas jauns, savādāks, citāds

— Bieži kultūras centru vadītāji ir izmisumā, viņiem pārmet, ka nerīko kultūras pasākumus, bet, kad uzaicina kādu mākslinieku, kurš nav "megazvaigzne" (viņi prasa astrono-

miskus honorārus), labi ja atnāk pāris cilvēku. Kā atgūt skatītājus, klausītājus laikā, kad līdzās pandēmijas sekām nāk klāt arī milzīgi apkures, elektrības rēķini, pieaugošas pārtikas cenas?

— Tā ir reģionu problēma. Nesen mani studenti Mērsragā uzrīkoja savu kvalifikācijas darbu — izgaismots tilts un koncerts uz tā. Skaisti. Likās, puse no visiem iedzīvotājiem bija atnākusi. Jautājums ir — ko īsti mēs paši gribam, ko mums vajag? Pasākumi, kas notiek Kokneses pilsdrupās — ļoti miļi, silti un skaisti. Šis gaids nav izņēmums. Komplimenti rīkotājiem. Otrā krastā arī notiek. Komplimenti "Divas Upes" komandai. Patiesībā mazie koncerti ir "ņiprāki" — čello koncerts pilsdrupās, piemēram. Es nezinu mūziku, bet ticu, ka emociju ziņā tikpat jaudīgi kā "Tautumeitas". Izmaksu ziņā — saprotams, lētāk. Arī mazās izstādes bibliotēkā vai infocentrā vajag un vajag. Pat ja tie ir pieci vai astoņi cilvēki. Lielākā daļa nemaz nezina, kur ir bibliotēka vai kultūras nams — viņiem nevajag. Viņiem pietiek ar "darbs — mājas" vai "darbs — "pudeļuka".

Viņus arī nevajag nosodīt vai ar varu vest uz kultūru. Es nemaksāķerēju, bet priecājos par tiem, kas to dara. Pacietīgi cilvēki.

Vēl ir interese jautājums. Gribēju Leļļu teātra izrādi atvest uz Koknesi. Bērniem. Parunāju ar kultūras nama foršo direktori un sapratu — labi, ka pārgalvīgi nerealizējām šo plānu. Vajadzīgs laiks. Un Dainis. Vai vairāki Daiņi un Anitas. Un Benita (atvērti cilvēki Koknesē jaunām un radošām lietām). Tēpat vēl viens apstāklis — novadu reforma, kas ikdienas darbu pārvērta negantā minū laukā. Izaicinājums. Mazās devās un pamazām. Protams,

prioritāte ir siltums, pārtika un drošība. Bet saprāta snaudoņa rada briesmoņus (tas, kas šobrīd notiek Ukrainā, ir labākais piemērs).

Mazie koncerti būs. Cerams, pamazām tie atraus cilvēkus no televīzoriem un sauks laukā. Sabiedrības kā kopuma virziens. Varu tikai uzteikt, ka Koknese ir sakopta un skaista. Tas ir pirmais solis. Protams, ļoti jāstrādā ar neapzinīgajiem (kas neprot lielgarbīta atkritumus nogādāt tālāk par atkritumu urnu — dāmas un kungu!, — jums ir lieliska vieta tiem Paugu ielā!) un jauniešiem, kam ir feins skeitparks, bet taisa saulītes asfaltā vai salauž norādes parkā. Lai labāk un interesantāk dzīvotu, vajag visas sabiedrības iesaisti. Negribu sasolīt, bet brīvajos brīžos mēģināšu mazās devās iedzīvināt mazus notikumus Koknesē. Nesen dārziņa sapulcē atklāju, ka ir daudz jaunu ģimeņu, kas pārceļušās uz Koknesi. Arī viņi ienesīs jaunas vēsmas un dzīvību Koknesē. Un ne vienmēr vajag lielo, dārgo vārdu, lai vakars būtu izdevies. Cieņa un interese par jebko — lūk! Kaut kas jauns, savādāks, citāds — par ko gan ne?

Labi, ja ir

— Profesionālā kultūra nav pats par sevi pastāvošs fenomens. Tā prasa finansējumu, cilvēkresursus, infrastruktūru. Bet to arvien vairāk trūkst. Vērtot partiju programmas, no 19 partijām astoņās vārds "kultūra" neparādās vispār. Vai nepienāks laiks, ka kultūra būs vajadzīga tikai nelielai daļai cilvēku?

— Nu kā var nesolīt, vai ne? Jo kultūra ir pēdējais, ko vajag. Tas pats ar pedagogiem. Vai sociālajiem darbiniekiem. Ģimene — dārziņš — tavs pagalms — kaimiņi — draugi — tās ir mazās komūnas, kas veido lielo. Visi kopā.

Katrs tik dažāds, citāds, bet visi vienā laivā. Ar visām izrietošajām sekām.

— Neprognozēto notikumu laiks kultūras dzīvē ieviesis jaunu tendenci — tā migrēt uz virtuālo vidi. Vai tā varētu būt kultūras nākotne — lēta un ērta?

— Daļēji jā, bet kopumā — realizējām jauniešu dziesmu un deju svētkus šajā modelī. Virtuālā vide ir noderīga, un labi, ka apgūstam to. Ar mēru un prātu. Opera, teātris, dejas, koncerts telefonā vai klātienē ir divas ļoti dažādas lietas. Es nespēju to baudīt digitāli. Nu nekādi. Dzīvs cilvēks ir dzīvs. Lēta un ērta laikam ir tikai Ķīna. Lēti un daudz. Kvalitātes gan maz. Ir ļoti labi, ja ir.